

Arkivsaknr 21/07951-1
Saksbehandler Haakon Worum

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
15.06.2021

Etablering av formålsselskap - Nasjonalt senter for jordobservasjon til Tromsø kommune

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

1. Jordobservasjon Tromsø AS (arbeidstittel) etableres som et 50% eid kommunalt selskap med hovedformål å jobbe for etablering av et nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø kommune på bakgrunn av Innst. 350 S (2019-2020) hvor Stortinget ber regjeringen utrede behovet for et nasjonalt senter for rombasert virksomhet, og hva som eventuelt kan være en hensiktsmessig lokasjon for et slikt senter.
2. Forslag til vedtekter for Jordobservasjon Tromsø AS godkjennes
3. Det innkalles til ekstraordinær generalforsamling hvor følgende styre anbefales valgt:

Camilla Brække (styreleder) velges for en periode på 2 år

Jan Petter Pedersen velges for en periode på 2 år

Pål Julius Skogholdt velges for en periode på 2 år

4. Styrehonorar fastsettes i samsvar med gjeldende eierskapsmelding for Tromsø kommune, og skal være på et moderat nivå.
5. Tromsø kommunes andel av aksjekapitalen tilsvarer 50 000 kroner og foreslås dekket ved bruk av ubundet investeringsfond.
6. Tromsø kommunes andel av driftskostnader, 250 000 kroner i 2021, foreslås dekket inn ved bruk av disposisjonsfondet.
7. Tromsø kommunes andel av driftskostnader i 2022 og 2023, innarbeides i kommunens handlingsprogram.

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Magne Amundsen
Seksjonsleder

Hva saken gjelder

Tromsø kommune og KSAT ønsker å etablere et felles selskap som skal ha følgende formål:

1. Fungere som en organisasjon for jordobservasjonsmiljøet i Tromsø.
2. Bidra til økt samarbeid i miljøet, økt grad av kommersialisering og nyetableringer innen jordobservasjon og fjernmåling i Tromsø kommune.
3. Jobbe strategisk for at det etableres et Nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø.

Saksutredning

På bakgrunn av St. meld. 10. (2019-2020) *Høytflyvende satellitter – jordnære formål*, og Innst. 350 S (2019-2020) ba Stortinget regjeringen om å utrede behovet for et nasjonalt senter for rombasert virksomhet, og hvor dette eventuelt skal lokaliseres. Norsk Romsenter har fått i oppgave fra Næringsdepartementet å gjøre denne utredningen. Status på utredningen og når den kan forventes å være ferdig er foreløpig ukjent. KSAT med UiT og Norsk Polarinstitut, gav et felles innspill til nevnte Stortingsmelding, med anmodning om at et slikt senter må lokaliseres i Tromsø. Innspillet er helt i tråd med Tromsø kommunes ønske for strategisk næringsutvikling, og satsingen på romrelatert virksomhet er forankret i kommunens næringsplan. Tromsø kommune har helt siden St. Meld. 10 (2019-2020) ble lagt fram, jobbet for å sikre at lokaliseringen av et slikt senter blir i Tromsø.

Hvorfor et senter for jordobservasjon?

Når man snakker om virksomhet i verdensrommet skiller man gjerne mellom oppstrøms og nedstrøms romvirksomhet. Med oppstrøms menes det som skal opp i verdensrommet, og nedstrøms – det som skal ned. Dette er i all hovedsak data. Norsk romvirksomhet omfatter begge typer virksomhet, men det er i segmentet nedstrøms virksomhet at det er størst vekst og fremtidig utviklingspotensial. Den samlede omsetningen for rombasert virksomhet i Norge er på ca. 8 mrd. kroner, og om lag 6 mrd. av disse kommer fra nedstrøms romvirksomhet.¹ 1,5 mrd. av denne omsetningen kommer fra Tromsømiljøet med KSAT som største kommersielle driver. KSAT er en av verdens ledende leverandører av satellittbasert data, og har mer enn 50 000 kontakter med passerende satellitter hver måned. Dette gjøres fra over 200 antenner fordelt på 23 forskjellige bakkestasjoner i verden, blant annet fra Svalbard hvor KSAT har verdens største kommersielle antennenpark.

Norge som romnasjon, har store ambisjoner for nasjonal satsing innen rombasert virksomhet, som tydeliggjøres gjennom en egen strategi for Norsk romvirksomhet. I romstrategien trekkes nedstrøms romvirksomhet frem som det største mulighetsrommet for rombasert verdiskaping i Norge. Dersom man lykkes med å ytterligere organisere miljøet for jordobservasjon i Tromsø, vil det gi svært gode effekter for institusjonelle brukere av satellittbasert data. Dette er aktører som Norsk Polarinstitut, Meteorologisk institutt, Barents Watch, Akvaplan Niva, Havforskningsinstituttet m. fl., som utfører viktige samfunnsoppdrag basert på rombasert data. Dersom behovene deres enklere kan kommuniseres til de kommersielle leverandører av rombaserte tjenester, vil man kunne utvikle bedre overvåkingstjenester som sammenfaller med Norge som arktisk nasjon, og det ansvaret som medfølger med å være pådriver for bærekraftig utvikling i Arktis og Tromsøs status som Arktisk hovedstad. Dette vil være helt i tråd med regjeringens ønske for Norsk utvikling i nordområdene². I tillegg til å være pådriver for etablering av et nasjonalt senter for jordobservasjon, vil Tromsø kommune også jobbe for å lokalisere Copernicus-sekretariatet i Tromsø. Dette er et romprogram gjennom Norsk deltakelse i ESA, som baserer seg rundt jordobservasjonsdata. NORCE Tromsø bidrar allerede aktivt i Copernicus-programmet gjennom partnerskap med ESA i forbindelse med Sentinel-1

¹ Meld. St. 10 (2019-2020) Høytflyvende satellitter - jordnære formål.

² Meld. St. 9 (2020-2021) Mennesker, muligheter og norske interesser i nord

satellittene. Data fra Copernicus-satellittene er og svært viktig for overvåkning av nordområdene, og det er derfor naturlig at sekretariatet for Copernicus lokaliseres i Tromsø.

Hvorfor i Tromsø?

Tromsø har landets største miljø innen satellittbasert jordobservasjon som ansetter ca. 500 personer. Et av fortrinnene som har satt Tromsø på kartet internasjonalt innen jordobservasjon, er den geografiske posisjonen. Tromsø og Nord-Norge er en svært godt egnet lokasjon for å kommunisere med satellitter i polare baner, og dette fortrinnet har bidratt til at KSAT er en internasjonalt foretrukken leverandør av tjenester fra slike satellitter.

Det som gjør jordobservasjonsmiljøet i Tromsø unikt på landsbasis, er at hele verdikjeden innenfor satellittbasert jordobservasjon finnes i kommunen, helt fra grunnforskning, anvendt forskning og utdanning, til systemutvikling og tjenesteleveranser, til store institusjonelle brukere av slike tjenester. Denne verdikjeden danner et økosystem for verdiskaping innen satellittbasert jordobservasjon. Behovsstyrt innovasjon i dette økosystemet legger et grunnlag for økt kommersialisering av forskning innen rom/jord-sektoren, og en organisering gjennom et Nasjonalt senter for jordobservasjon vil bidra til å forsterke og utvikle dette økosystemet.

Hva vil det bety for Tromsø og Nord-Norge?

Et senter for jordobservasjon vil bidra til økt innovasjon- og kommersialisering av ny teknologi innenfor nedstrøms romvirksomhet. UiT ved Tromsø og Narvik har historisk sett utdannet kandidater til rombasert virksomhet, og en organisering av disse miljøene i et eget senter vil bidra til å sikre utdanning- og videre rekruttering av riktige- og næringslivsrelevante kandidater innen Norsk romvirksomhet. Gjennom SFI-senteret CIRFA og teknologimiljøet i Narvik har universitetet en betydelig forskningsaktivitet innenfor jordobservasjon og satellitteknologi. UiT kan bidra med forskning og kompetanse som gjør senteret i stand til å oppfylle ambisjonene om forskningsbasert innovasjon for økt næringsutvikling og tilgang på bedre operasjonelle satellittbaserte tjenester. Et samarbeid gjennom senteret på tvers av forskningsinstitutter med bredspektret kompetanse og høyteknologisk industri, vil bidra til å skape bedre muligheter for norske aktører å lykkes i den internasjonale konkurransen om forskningsmidler.

Senteret vil kunne jobbe sammen med nasjonale myndigheter, brukere og industri for å oppnå de nasjonale romrelaterte utviklingsmålene innen feltet. Et nasjonalt senter for jordobservasjon vil kunne avlaste Norsk Romsenter ved å fylle noen av funksjonene som statens faglige organ for rombaserte spørsmål ikke ønsker av strategiske hensyn. Dette vil blant annet dreie seg om kommersialisering av teknologi, og vil på sikt bidra til å bedre oppfylle Norges forpliktelser ovenfor EU og ESA. Ved å bygge opp under et etablert jordobservasjonsmiljø i Tromsø med fokus på forskningsbasert innovasjon og kommersialisering, vil effektene være økning i antall nyetableringer innen rombasert virksomhet, nye private arbeidsplasser og realisasjon av verdiskapingspotensialet som allerede finnes i Tromsø og Nord-Norge. På sikt vil aksene Svalbard-Tromsø-Narvik-Andenes kunne bli et internasjonalt foretrukket sted for uttesting av teknologi gjennom hele verdikjeden hvor oppstrøms og nedstrøms teknologiutvikling kombineres.

Selskapets struktur og formål

For å sikre ressurser og dedikasjon til formålet må det gjøres gjennom et aksjeselskap. For å sikre forankring hos de strategiske deltakerne må det være mulig å gjøre det gjennom fremtidig eierskap i selskapet. Det skal derfor åpnes for at strategiske partnere som er viktig for selskapets målsettinger, kan komme inn på eiersiden underveis.

Formålet med selskapet er todelt. På kort sikt skal selskapet jobbe for å organisere jordobservasjonsmiljøet i Tromsø og skape en arena for bedre samhandling som skal resultere i høyere grad av innovasjon, kommersialisering av ny teknologi, flere oppstarts bedrifter, og vekst i form av nye arbeidsplasser i kommunen. Dette skal skje uavhengig av regjeringens innstilling til hvorvidt det skal etableres et nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø.

På lengre sikt skal selskapet jobbe for å sikre at lokalisering av et eventuelt nasjonalt senter for jordobservasjon lokaliseres i Tromsø. Dette vil inkludere aktiviteter som å synliggjøre fortrinnene Tromsø som lokasjon for et slikt senter har ovenfor embetsverket og politiske beslutningstakere. Selskapet må jobbe for å fremskaffe dokumentasjonsgrunnlag og gjøre faktabaserte utspill i forbindelse med høstens valgkamp, og sørge for at beslutninger blir tatt på riktig grunnlag. Videre må selskapet ha en aktiv dialog med Norsk Romsenter, for å avklare roller og deres forventninger til et senter for jordobservasjon. Selskapet må også besitte et internasjonalt nettverk innen jordobservasjon og fjernmåling, ha inngående kjennskap til aktivitetene på Andøya Space Center og oppstrøms romvirksomhet slik at et senter for jordobservasjon i Tromsø styrker romsektoren i hele landsdelen, og kommer Norge som romnasjon til gode. Målsettingen for selskapet er å ha etablert nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø innen 2023.

Selskapet foreslås ved oppstart å engasjere ett årsverk. Fra og med høsten 2022 skal selskapet ansette ytterligere ett årsverk. Selskapet opprettes med en total aksjekapital på 100 000 kroner, 50% fordelt på Kongsberg Satellite Services AS og Tromsø kommune. Selskapets styre skal bestå av personer som aktivt kan bidra til selskapets overordnede formål. Styresammensetningen foreslås slik:

Styrets leder: Camilla Brekke, Prodekan forskning v/ UiT NT-fak. Nestleder CIRFA
Styremedlem: Jan Petter Pedersen, Senior Vice President KSAT
Styremedlem: Pål Julius Skogholdt, gruppeleder SV og tidl. Leder av senter for fjernmåling.

Finansiering og drift

Tromsø kommunes andel av aksjekapitalen tilsvarer 50 000 kroner og dekkes inn gjennom bruk av ubundet investeringsfond. Driftskostnader til selskapet frem mot målsetting om etablering av nasjonalt senter for jordobservasjon i 2023 er budsjettert med totalt 3 400 000 kroner. Kostnadsplan for selskapet i perioden:

	2021	2022	2023	SUM
Lønnskostnader	500 000	1 500 000	1 000 000	3 000 000
Markedsføring/profilering	50 000	100 000	50 000	200 000
Reiser	50 000	100 000	50 000	200 000
SUM	600 000	1 700 000	1 100 000	3 400 000

Finansiering av driften fordeles jevnt på aksjonærene. Dersom flere aktører ved senere anledning kommer inn på eiersiden av selskapet, vil plan for finansiering kunne endre seg.

Tromsø kommune	1 500 000
KSAT	1 500 000
Annet tilskudd søkes	400 000
SUM	3 400 000

Tromsø kommunes andel av driftskostnader i 2021 foreslås dekket inn ved bruk av disposisjonsfondet. Dette vil utgjøre ca. 250 000 kroner i 2021, 750 000 kroner i 2022, og

500 000 kroner i 2023. Tromsø kommunes andel av driftskostnader i 2022 og 2023, innarbeides i kommunens handlingsprogram.

Konklusjon

Kommunedirektøren tilrår at Tromsø kommune etablerer et selskap sammen med Kongsberg Satellite Service AS, med en aksjekapital på totalt 100 000 kroner, med formål om å jobbe strategisk for lokalisering av et nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø.

Aksjekapitalen dekkes gjennom bruk av ubundet investeringsfond, og Tromsø kommune finansierer sin andel av driften over disposisjonsfondet i 2021, mens drift i 2022 og 2023 innarbeides i handlingsprogrammet.

Vedtakskompetanse

FSK

Vedlegg

Forslag Vedtekter Jordobservasjon Tromsø AS
Innspill til St Meld 10 (2019-2020) KSAT, UiT, Norsk Polarinstitutt
stm-10-høytflyvende-satelitter